

Souhrn informací Ministerstva zdravotnictví k mimořádné události ohledně případů otrav metylalkoholem (k datu 18. 9. 2012 - 20:00)

Souhrnné informace

Na otravu metylalkoholem zemřelo v České republice již 23 lidí (včetně jednoho úmrtí v květnu 2012). V nemocnicích je aktuálně hospitalizováno 34 pacientů s otravou metylalkoholem, přičemž řada z nich je v kritickém stavu. Za posledních 24 hodin bylo hospitalizováno 5 nových pacientů. První úmrtí se objevila 10. 9. v Havířově na Karvinsku, později se vyskytly další případy i v jiných regionech. Vzhledem k závažnosti problému **rozhodla vláda 12. září 2012 o plošném zákazu prodeje nápojů s obsahem alkoholu vyšším než 30 % ve stáncích.** Dne 14. září v 19.00 vyhlásil ministr zdravotnictví Leoš Heger rozšíření mimořádného opatření na všechny provozovny, a to v následujícím znění:

Provozovatelům potravinářských podniků včetně osob provozujících stravovací služby se zakazuje nabízení k prodeji, prodej a jiné formy nabízení ke spotřebě lihovin o obsahu etanolu od 20 % objemových, včetně tuzemáku a konzumního lihu, a to až do odvolání tohoto mimořádného opatření.

V současné době probíhají dle pokynů Ministerstva zdravotnictví kontroly prováděné celorepublikově krajskými hygienickými stanicemi s cílem zamezit šíření otrav po konzumaci závadného alkoholu. Ve všech krajích se konají operativní porady hygienických stanic jednou denně, přičemž v kraji Moravskoslezském, vzhledem k nejvyššímu počtu případů, dvakrát denně. **Zároveň zde probíhá intenzivní spolupráce s hygieniky z Polska. Krajské hygienické stanice provedly již 8126 kontrol, v případech, kdy je to vhodné, je rutinně přivolávána policie, se kterou jsou mimo jiné dohodnuty společné noční kontroly.**

Nutno doplnit informaci, že výkon státního zdravotního dozoru probíhá pravidelně a ne pouze ad hoc na základě nově objevení se skutečnosti. **Například v roce 2011 bylo provedeno 24219 kontrol,** při nichž byly kontrolovány jak nealkoholické tak i alkoholické nápoje, kdy byla kontrolována správnost označení včetně opatření alkoholických nápojů identifikačním kolkem. Celkem bylo odebráno 26 vzorků alkoholických nápojů včetně piva, z nichž 5 vzorků bylo hodnoceno jako nevyhovujících. Všechny analyzované vzorky vyhověly na obsah metanolu. Také bylo provedeno cca 3800 kontrol v barech, pivnicích, hernách, kde jsou alkoholické nápoje hlavním sortimentem. Např. v Moravskoslezském kraji, kde se otravy metanolem objevily jako první, bylo v roce 2011 zkontrolováno 415 barů, pivnic a heren, tedy nejvíce rizikových provozoven z hlediska podávání alkoholu. Další kontroly (cca 1500) proběhlo v restauračních zařízeních s přípravou pokrmů, při těchto kontrolách je ověřován původ alkoholu.

Kontrolní činnost státního zdravotního dozoru nepolevila ani v roce letošním. **V období od 1. 1. 2012 – 31. 8. 2012 bylo dosud provedeno 16981 kontrol,** při nichž byly kontrolovány jak nealkoholické tak i alkoholické nápoje. Pokud jde o nejvíce rizikové provozovny z hlediska konzumace alkoholu, bylo do konce srpna zkontrolováno cca 300 provozoven (herny, bary, výčepy, pivnice). Odebralo se 27 vzorků, které všechny při laboratorní analýze vyhověly i na obsah metanolu.

Na základě analýzy uplynulých období, kdy provedla hygienická služba během posledních tří let 68 324 kontrol (další kontroly byly realizovány např. celní správou a policií ČR) lze konstatovat, že současná krize otrav metylalkoholem je jednoznačnou anomálií a nedošlo k pochybení orgánů ochrany veřejného zdraví. Ministerstvo zdravotní odmítá spekulace o souvislosti případů otrav metylalkoholem a absencí funkce hlavního hygienika. Z rozhodnutí vlády je od května 2012 pověřená funkcí hlavního hygienika a to se všemi právy a povinnostmi MUDr. Viera Šedivá. Výkon státní správy v oblasti hygienické služby probíhá standardním způsobem.

Vývoj událostí v září 2012

Dne 10. září 2012 byla vyhlášena mimořádná kontrolní akce zaměřená na kontrolu původu alkoholu a kontrolu nabývací dokumentace. Pozornost orgánů ochrany veřejného zdraví se celorepublikově soustředí na sledovatelnost alkoholických nápojů nabízených v provozovnách společného stravování.

Zostřené kontroly v návaznosti na aktuální otravy metanolem probíhaly již dříve (od 6. 9. 2012). Jedná se zejména o kontroly probíhající v Moravskoslezském kraji, kdy bezprostředně po přijetí informace dne 6. 9. 2012 o závažných zdravotních potížích pacientů hospitalizovaných na oddělení ARO v Havířově, byly zintenzivněny kontroly v zařízeních společného stravování. **Od 6. 9. 2012 bylo do 11. 9. provedeno 43 kontrol cíleně zaměřených na kontrolu původu lihovin v předem vytipovaných zařízeních společného stravování, zejména restaurace, bary, pivnice.**

Do 30 minut po hlášení závažných zdravotních potíží u pacientů NsP Havířov, bylo zahájeno šetření ze strany Krajské hygienické stanice. Ve stánku v Havířově, kde byl čepovaný alkohol údajně zakoupen, byly nalezeny 4 barely s alkoholem (Hruška, Vodka, Tuzemák). Podezřelé barely byly okamžitě pozastaveny a bylo zakázáno čepování jejich obsahu. Zároveň byly průběžně kontaktovány orgány Policie ČR a Celní úřad, které případ převzaly. **Další mimořádné kontroly proběhly na Havířovských slavnostech, které se konaly od 7. 9. do 9. 9. 2012.** Kontroly se prioritně zaměřily na kontrolu prodeje čepovaného tvrdého alkoholu, který byl během konání této akce zakázán. V jednom případě bylo zjištěno uložení medoviny v obalu, který nebyl určený pro styk s potravinami, a nebyly doloženy doklady o jejím původu. Na místě samém byl předběžným opatřením pozastaven prodej tohoto výrobku a udělena sankce. Dne 11. 9. 2012 byly v herně na Novojičínsku zjištěny lahve s obsahem zjevně nepůvodní tekutiny. Případ byl předán Celnímu úřadu k došetření. U několika dalších provozovatelů chyběla k lihovinám průvodní dokumentace, tyto případy jsou v šetření.

Dne 11. 9. 2012 bylo orgány ochrany veřejného zdraví nahlášeno zatím **410 kontrol v provozovnách společného stravování, a to v devíti regionech.** V 75 případech byly zjištěny závady, které se týkaly především nedoložení nabývacích dokladů, kdy kontroly nebyly uzavřeny a byl uložen příkaz k jejich dodání do stanovené lhůty (maximálně 3 dny, ale většinou do druhého dne). Ve dvou případech byly případy postoupeny Policii ČR a v šesti případech byly kontaktovány orgány celní správy, které převzaly další šetření. V několika případech byla nařízena likvidace lihovin na místě za přítomnosti pracovníka krajské hygienické stanice.

Dne 12. 9. 2012 bylo v celoplošném televizním vysílání **vyhlášeno mimořádné opatření** (je přílohou tohoto dokumentu). Mimořádné opatření bylo cíleno na stánky a přechodné provozovny, jelikož operativní informace nasvědčovaly tomu, že zdrojem jedovatého alkoholu jsou stánkové prodejny. Postupně z terénu přicházely přesnější informace a ukázalo se, že část otrav pochází i z kamenných prodejen a netýká se pouze „velmi levného alkoholu.“ Proto bylo rozhodnuto o rozšíření tohoto mimořádného opatření na všechny provozovny.

Dne 14. 9. cca. v 19.00 bylo v celoplošném televizním vysílání vyhlášeno toto **upravené mimořádné opatření** – úplný zákaz prodeje lihovin od obsahu alkoholu 20 % (text mimořádného opatření je součástí tohoto dokumentu).

Česká republika dne 14. 9. také obdržela bezplatnou nabídku z Norska týkající se dodávky 90 kusů balení specifických antidot – přípravek Fomepizol, které jsou určeny pro léčbu akutních intoxikací metanolem. Ministerstvo zdravotnictví povolilo na základě zákona o léčivech dovoz a použití přípravku v ČR. Lék je v současnosti při léčbě intoxikací metanolem používán u všech pacientů, u nichž je léčba Fomepizolem indikována.

Kontroly dále probíhaly i ve dnech následujících. Dne 15. 9. bylo ze strany hygienické služby provedeno celkem 813 kontrol, které se především zaměřovaly na bary, herny, výčepy, stánky s občerstvením a restaurace. Pozornost se soustředila mimo jiné na dodržování mimořádného opatření. Pochybení (prodej a rozlévání zakázaného alkoholu) bylo zjištěno ve 4 případech a bylo zahájeno správní řízení. Dne 16. 9. bylo provedeno 2785 kontrol ve stejných typech podniků, pochybení bylo zjištěno ve 2 případech, opět zahájeno správní řízení. 17. 9. 2012 hygienická služba provedla 1693 kontrol zaměřených na dodržování mimořádného opatření. Závažné nedostatky (prodej a rozlévání) byly zjištěny v 16 případech, ve všech případech bylo zahájeno správní řízení. Dále bylo při kontrolách zajištěno 10 neoznačených barelů s lihovinou a ve 36 případech nedošlo k předložení nabývacích dokladů k lihovinám.

Dále probíhají kontroly následujících orgánů – stav k 18. 9. 2012:

- Státní zemědělská a potravinářská inspekce provedla celkem 9444 kontrol. Za posledních 24 hodin bylo provedeno 1321 kontrol. Z 314 analyzovaných vzorků bylo 9 shledáno jako nevyhovující.
- Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti monitoruje případy otrav metylalkoholem.
- V jednotlivých krajích probíhají kontroly České obchodní inspekce. O víkendu bylo provedeno 1583 inspekcí, přičemž zjištěno bylo 15 nových případů porušení mimořádného opatření. Za posledních 24 hodin provedeno 530 kontrol, od počátku kauzy pak celkem 2691 kontrol.
- Celní správa provedla za posledních 24 hodin 1768 kontrol. 1 612 kontrol bylo zaměřeno na dodržování mimořádného opatření. Dále došlo k provedení analýzy 176 vzorků, z toho 20 pozitivních vzorků získaných od policie. Dále laboratoře celní správy analyzovaly více než 300 kolků, avšak zatím se nepotvrdilo, že by se jednalo o padělky.
- Hasičský záchranný sbor ČR postupuje v návaznosti na závěry jednání mezirezortní pracovní skupiny. Laboratoře HZS ČR přijaly od policie za posledních 24 hodin 47 vzorků, z nich bylo 23 vzorků pozitivních. U 13 vzorků byla koncentrace metylalkoholu nad 20 objemových %, ostatní vzorky vykazovaly koncentraci 3-7%.
- Policejní orgány provádějí kontroly zaměřené na preventivní opatření. V terénu jsou v každém kraji stovky policistů, kteří provedli o víkendu 38 000 kontrol. Došlo k obvinění 23 osob a je evidováno 64 případů porušení mimořádného nařízení. Na Vysočině byl zjištěn podezřelý alkohol (postoupen ke zkoumání), ve 13 případech zjištěn prodej alkoholu. Dále provedeno 35 domovních prohlídek a prostor, kde byly zajištěny větší obaly se závadnými lihovinami.

Na základě telekonference s Generálním ředitelstvím pro zdraví a ochranu spotřebitele (SANCO) byla ČR požádána o zpracování souhrnu kontrol prováděných příslušnými dozorovými orgány. Česká strana informovala o počtech hospitalizovaných pacientů, počtu úmrtí následkem intoxikace metylalkoholem a údajích ohledně etiket závadných lihovin vložených do RASFF.

Informace o proběhlých kontrolách a o aktuálních počtech pacientů hospitalizovaných s intoxikací metanolem uvádějí následující tabulky.

Tab. 1: Přehled pacientů s intoxikací metylalkoholem – stav ke dni 18. 9. 2012, 8:00 hodin

PŘEHLED PACIENTŮ S INTOXIKACÍ METYLALKOHOLEM						
STAV K 18. 9. 2012 (8:00 hod.)						
Kraj	Zdravotnické zařízení	Počet hospitalizovaných (aktuálně)	Počet přijatých pacientů za posl. 24 hod.	"původ alkoholu"	Počet zemřelých	Zemřelí mimo zdravotnické zařízení
MS	Městská nemocnice Ostrava p.o.	2	1	pacient vypil 0,7l hanácké vodky z domácích zásob, neví kdy a kde ji koupil	1	
	Slezská nemocnice v Opavě, p.o.	4	0	nekolikovaná vodka Lunar, zakoupená před 3 měsíci v Polsku na tržnici-Polský Těšín (u obou pacientů přijatých dne 16.9.)	0	
	Nemocnice s poliklinikou Havířov, p.o.	5	1	pacient alkohol zakoupil v Českém Těšíně polský líh, etiketu nepopsal	0	8
	Fakultní nemocnice Ostrava	0	0		3	
	NsP Karviná-Ráj, pracoviště Orlová	1	0		0	
	Nemocnice Podlesí a.s., Třinec	1	0		0	
	Nemocnice Třinec	3	0	pacient udává, že vypil 0,5 l rumu, koupil ho od neznámé osoby na nádraží za 100 Kč, nebylo to ve stánku	0	
ZL	Vsetínská nemocnice a.s.	1	1	pacient pil rum s nálepkou likérky Drak	0	
	Krajská nemocnice T.Bati a.s., Zlín	12	2	pacienti pili dva druhy slivovice, rozlévané z pánice v Zádveřicích u Zlína	0	2
OL	SMN a.s. - o.z. Nemocnice Přerov	0	0		4	1
JM	Nemocnice Kyjov, p.o.	0	0		2	0
	Nemocnice Znojmo, p.o.	0	0		1	0
	Nemocnice Boskovice s.r.o.	1	0	alkohol pacient objednal na internetu, nelze zjistit firmu; velmi vážný stav, pacient ventilován	0	0
SČ	Oblastní nemocnice Příbram a.s.	2	0		0	
JČ	Nemocnice Písek a.s.	1	0	konzumace moravského destilátu na oslavě na Slovensku	0	
HMP	Všeobecná fakultní nemocnice v Praze	2	0	Požil údajně "whisku" z lahve (kolek neví)	1	0
CELKEM		35	5		12	11
ČR CELKEM						23

Pozn.: **Zdravotní stav pacientů přijatých za posledních 24 hodin**

18.9. **Městská nemocnice Ostrava** - pacient přijat k akutní hemodialýze, při příjmu podán Fomepizol, je mimo ohrožení života, je již při vědomí, komunikuje,

NsP Havířov, p.o. - pacient na dialýze, při vědomí, podán Fomepizol

Krajská nemocnice T.Bati a.s., Zlín - oba pacienti při vědomí, orientovaní, komunikují, Fomepizol nebyl podán

Vsetínská nemocnice a.s. - pacientovi podán Fomepizol, je na dialýze, ventilován

Další dostupné informace

18.9. **FN Ostrava** - obě úmrtí v předchozích dnech - otrava metylem potvrzena sekci i laboratorně

Nemocnice Kyjov - otrava metylem potvrzena

MěN Ostrava - úmrtí ženy v předchozích dnech, otrava metylem potvrzena

VFN - úmrtí pacienta v předchozích dnech, otrava metylem potvrzena laboratorně, stav obou pacientů oproti předchozím dnům zlepšen

Nemocnice Znojmo - otrava metylem potvrzena

SMN a.s. - o.z. Nemocnice Přerov - u tří ze čtyř dříve zemřelých pacientů otrava metylem potvrzena, u jednoho nalezeno zbytkové množství metylu, výsledky pitvy nejsou k dispozici

Slezská nemocnice v Opavě – u všech hospitalizovaných pacientů otrava metylem potvrzena, stav pacientů nyní stabilizovaný, žádný není ventilován, u jednoho bude pravděpodobně trvalé poškození zraku (přijat jako první), žádný z pacientů není na Fomepizolu

Nemocnice Boskovice s.r.o. - u dříve přijatého pacienta (15.9.) velmi vážný stav, podpora oběhu, ventilován, byl podán Fomepizol (2 dávky)

Tab. 2: Přehled kontrol hygienické služba a jejich výsledky k 17. 9. 2012

období	10.9.2012	11.9.2012	12.9.2012	13.9.2012	14.9.2012	15.9.2012	16.9.2012	17.9.2012
počet kontrol	6	410	687	913	819	813	2785	1693
typ provozoven	bary, herny, herna-bary, kavárna, bistra, stánky s občerstvením pивnice, restaurace s výrobou pokrmů	zejména bary, herny, herna-bary, bistra, stánky s občerstvením pивnice, výčepy, vinárny, pohostinství, restaurace s výrobou pokrmů	bary, herny, herna-bary, bistra, stánky s občerstvením pивnice, výčepy, vinárny, pohostinství, restaurace s výrobou pokrmů	bary, herny, herna-bary, bistra, stánky s občerstvením pивnice, výčepy, vinárny, pohostinství, restaurace s výrobou pokrmů	bary, herny, herna-bary, bistra, stánky s občerstvením, pивnice, výčepy, vinárny, hostince, restaurace	bary, herny, výčepy, stánky, stánky s občerstvením, restaurace	bary, herny, výčepy, stánky, stánky s občerstvením, restaurace	bary, herny, výčepy, stánky, stánky s občerstvením, restaurace
výsledky kontrol	- zjištění neoznačených plastových barelů (2 x á 6l) neoznačeného alkoholu - nedoložení nabývacích dokladů	- nedoložení nabývacích dokladů - zjištění neoznačených jednotlivých lahví s alkoholem	- nedoložení nabývacích dokladů - zjištění neoznačených balení alkoholu	- nedoložení nabývacích dokladů - zjištění neoznačených balení alkoholu	- nedoložení nabývacích dokladů - zjištění neoznačených balení alkoholu	pozornost soustředěna na dodržování mimořádného opatření, opatření v naprosté většině dodržováno, 4x nedodržení (prodej a rozlévání)	pozornost soustředěna na dodržování mimořádného opatření, opatření v naprosté většině dodržováno, 2x nedodržení (prodej a rozlévání)	pozornost soustředěna na dodržování mimořádného opatření, opatření v naprosté většině dodržováno, 16x nedodržení (prodej a rozlévání)
		- zjištění přítomnost plastového barelu (á 6l) s lihovinou výrobce Likérka Drak - pochyby o pravosti lihovin v originálním balení - zjištění 4 plastových barelů (á 6l) výrobce VAPA Drink	- zjištění přítomnost plastových barelů (á 6l) s lihovinami výrobce Likérka Drak - pochyby o pravosti lihovin v originálním balení - podezření na dolévání alkoholu v originálním balení - zákaz uvádění do oběhu	- mimořádné opatření dodržováno	- zjištění alkoholu podezřelého původu - mimořádné opatření většinou dodržováno	- 25x společné kontroly s CS a Policií ČR		- 3x společné kontroly s orgány celní správy - 3x společné kontroly všech zainteresovaných složek - 36x nepředložení nabývacích dokladů, 1x zjištěno 10 barelů 5l a 6l - 4 barely neoznačeny
přijatá opatření	- předání případů orgánům celní správy nebo Policii ČR - příkaz k doložení nabývacích dokladů	- předání případů orgánům celní správy nebo Policii ČR - příkaz k likvidaci lihovin - příkaz k doložení nabývacích dokladů - odběr vzorků	- předání případů orgánům celní správy nebo Policii ČR - příkaz k likvidaci lihovin - příkaz k doložení nabývacích dokladů - odběr vzorků (28) - zákaz prodeje do oběhu	- příkaz k doložení nabývacích dokladů - součinnost s orgány celní správy - zákaz prodeje lihovin - odběr vzorků (20)	- příkaz k předložení nabývacích dokladů - 5x součinnost s orgány celní správy - 3x součinnost s Policií ČR - odběr vzorků (30)	- 4x správní řízení	- 2x správní řízení	- 36x příkaz k doložení nabývacích dokladů - 16x správní řízení součinnosti s orgány celní správy

Pro ilustraci dále přikládáme vyhodnocení dovozu a vývozu metanolu z a do České republiky. Zdrojem dat je Český statistický úřad. Data jsou od roku 2007 do současnosti.

Tab. 3: Vývoz a dovoz metanolu do a z České republiky za období let 2006 – 2012

Zahraniční obchod s metanolem

Dovoz				
Rok	Dovoz celkem v kg	v tis. Kč	Největší dovozce	Podíl největšího dovozce (MJ)
2007	87 230 286	771 218	Rusko	44%
2008	84 496 150	715 212	Rusko	58%
2009	87 779 917	439 622	Německo	62%
2010	90 751 512	571 734	Německo	51%
2011	88 149 789	631 304	Rusko	57%
2012	50 694 694	405 894	Německo	55%
Vývoz				
Rok	Vývoz celkem v kg	v tis. Kč	Nejvíc vyvezeno na	Podíl vývozu do dané země
2007	5 334 889	51 811	Slovensko	60%
2008	4 292 612	42 054	Rakousko	59%
2009	9 567 340	89 011	Rakousko	87%
2010	11 239 668	108 111	Rakousko	48%
2011	2 079 303	17 903	Slovensko	73%
2012	1 401 267	12 691	Slovensko	41%

Tab. 4: Shrnutí poznatků o nákupech lihovin obsahujících metanol

Číslo případu	Pohlaví	Místo zakoupení	Typ provozovny
1	M	Opava	kamenný obchod
2	M	Opava	kamenný obchod
3	M	Opava	kamenný obchod
4	M	Opava	kamenný obchod
5	M	Bohumín	kamenný obchod
6	M	Bohumín	kamenný obchod
7	Ž	Havířov	stánek
8	M	Havířov	stánek
9	Ž	Havířov	stánek
10	Ž	Havířov	stánek
11	M	Havířov	kamenný obchod
12	M	Příbram	kamenný obchod
13	M	Bohutín	zařízení bez kuchyně
14	M	Veselí nad Moravou	restaurace
15	M	Havířov	stánek
16		Brodek u Přerova	restaurace
17		Prosenice	restaurace
18		nezjištěno	bazén
19		nezjištěno	bazén
20		Zlín	kamenný obchod
21		Zlín	kamenný obchod
22		Zlín	kamenný obchod
23		Zlín	kamenný obchod
24		Zlín	kamenný obchod
25		nezjištěno	informace nepotvrzena
26		Zlín	kamenný obchod
27		nezjištěno	informace nepotvrzena
28	Ž	Zlín	informace nepotvrzena
29	Ž	nezjištěno	informace nepotvrzena
30	Ž	Český Těšín	kamenný obchod
31	M	Český Těšín	kamenný obchod
32	Ž	Český Těšín	kamenný obchod
33	M	Boskovice	internetový obchod
34	M	Michálkovice	kamenný obchod
35	M	informace nepotvrzena	informace nepotvrzena

Kromě níže uvedených etiket varuje Policie ČR před nákupem od prodejce komunikujícího přes internetové adresy slovackaslivovice@email.cz a veselypetr@atlas.cz. Tentýž prodejce nabízel pančovanou slivovici také na internetových serverech bazos.cz, inzercebazar.cz a hyperinzerce.cz.

Obr. 1: Etikety lihovin, které jsou zmiňovány v souvislosti s otravami – POZOR – může se jednat o padělky!

Název

Lašský Tuzemák

Tuzemák

Tuzemák

Švestková vodka

Vodka Lunar

Vodka

Hanácká vodka

Meruňka

Albánská borovička

